

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. De heer dr. J.A. Vijlbrief
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

6 april 2023

Onderwerp: Ereschuld, toekomstperspectief voor Noord-Drenthe

Geachte heer Vijlbrief,

Op vrijdag 24 februari 2023 is het eindrapport van de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen gepresenteerd. Wij herkennen vanuit Noord-Drenthe de daarin getrokken conclusies en aanbevelingen. Ook zijn we er content mee dat u in de nasleep van het eindrapport van de parlementaire enquêtecommissie op bezoek bent geweest in ons gebied en ook erkent dat de gaswinning uit het Groningenveld ook grote gevolgen heeft voor Noord-Drenthe (de gemeenten Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld). Schade aan huizen en infrastructuur, schade aan het imago als leefgebied en natuurlijk de mentale schade die het leven onder onveilige omstandigheden heeft teweeg gebracht. De afhandeling van de schade moet milder, makkelijker en menselijker worden. Daarnaast moet er ook gezorgd worden voor een toekomstperspectief voor de inwoners van onze gemeenten, zodat het leef- en vestigingsklimaat blijvend kan worden versterkt en het voor bedrijven en inwoners aantrekkelijker wordt om in Noord-Drenthe te (blijven) wonen en werken. Daarbij moet er ook geïnvesteerd worden in herstel en ontwikkeling van het karakter van het gebied en het behoud van cultureel erfgoed. Noord-Drenthe heeft daarbij vanuit de eigen kracht en het unieke karakter ook veel te bieden.

Bezoek en afspraak compensatieplan toekomstperspectief

Tijdens uw bezoek op 15 maart jl. aan Noord-Drenthe hebben we als gemeenten en provincie Drenthe met u gesproken over de conclusies en aanbevelingen van de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen. Ook heeft u ruim de tijd genomen om te spreken met inwoners van het gebied. Zeer nodig en zinvol. Het was fijn om de bevestiging van u te krijgen dat waar in het rapport wordt gesproken over Groningen dit ook over Noord-Drenthe gaat. Dat wat voor Groningers in het effectgebied Groningenveld geldt, ook moet gelden voor Drenten in het effectgebied Groningenveld. Wij hebben ook gezamenlijk opnieuw bevestigd dat schade binnen het effectgebied in Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld met toepassing van de omgekeerde bewijslast (wettelijk bewijsvermoeden) onverwijld moet worden vergoed en niet moet worden doorverwezen naar andere loketten.

Tijdens het bezoek hebben wij afgesproken een compensatieplan voor Noord-Drenthe op te stellen waarmee recht wordt gedaan aan de situatie in en inwoners van Drenthe. In deze brief geven we hiervoor als drie gemeenten samen met de provincie Drenthe een eerste aanzet. Daarmee vragen we u om een substantiële financiële bijdrage voor Noord-Drenthe als inlossing van de ontstane ereschuld.

Complexe situatie door gestapelde mijnbouw

De gemeenten Noordenveld, Aa en Hunze en Tynaarlo liggen in het effectgebied van het Groningenveld waar ook het wettelijk bewijsvermoeden van toepassing is. Dit betekent dat trillingen en/of bodembeweging in dit gebied dusdanig zijn (geweest), dat deze schade veroorzaakt hebben. De enquêtecommissie heeft daarbij erkend en benadrukt, dat de schadelijke gevolgen van de gaswinning zich ook in Drenthe voordoen, waardoor de situatie nagenoeg identiek is aan Groningen. Daar komt bij dat de situatie in Drenthe complex is. Naast de gaswinning uit het Groningenveld ondervinden inwoners van onze gemeenten gevolgen van gaswinning uit kleine velden, ondergrondse gasopslag en zoutwinning. De exacte implicaties van deze gestapelde mijnbouw zijn nog onvoldoende onderzocht en daardoor onduidelijk. Een gevolg is dat schade veroorzaakt door gestapelde mijnbouwactiviteiten nog niet goed en niet adequaat wordt afgehandeld en daarmee geen recht wordt gedaan aan de inwoners van Drenthe. Waar in Groningen sprake is van het beëindigen van de mijnbouwactiviteiten is daarvan in Drenthe geen sprake. Hier is zelfs sprake van een toename van mijnbouwactiviteiten.

Wettelijk bewijsvermoeden en schadeafhandeling

In Noord-Drenthe is schade geleden die direct te wijten is aan de winning uit het Groningenveld. Het staat buiten kijf dat de schade aan huizen en infrastructuur binnen het effectgebied in Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld dient te worden vergoed. Tot op heden blijkt in de praktijk dat dit niet altijd het geval is en dat inwoners naar andere loketten worden verwezen, ondanks dat het wettelijk bewijsvermoeden van toepassing is.

De nadruk is de afgelopen jaren sterk op de juridische afbakening van schaderegelingen (o.a. IMG en Commissie Mijnbouwschade) komen te liggen, waardoor er in veel gevallen geen sprake is van een ruimhartige, eenduidige en rechtvaardige schade-afhandeling voor onze inwoners. Extra inspanning is daarom nodig om een stressvolle bureaucratie voor inwoners te voorkomen. Vooral ook omdat de gevolgen van de gestapelde mijnbouw nog onduidelijk zijn. Wij willen dan ook nogmaals benadrukken dat er uitvoering moet worden gegeven aan het wettelijk bewijsvermoeden en dat schade binnen het effectgebied onverwijld moet worden toegekend en uitgekeerd!

Opnieuw pleiten wij daarom voor één loket mijnbouwschade, waar volgens één kader (het wettelijk bewijsvermoeden) schade wordt afgehandeld. Zodat inwoners worden ontzorgd en er materieel sprake is van rechtsgelijkheid voor inwoners. In die zin is de enquêtecommissie ook helder: het gaat hier om een ereschuld die moreel van aard is, en niet strikt juridisch.

Verleden en toekomst: anders voor Drenthe

Voor een belangrijk deel zal ook voor Drenthe het stoppen met de aardgaswinning in het Groningenveld van betekenis zijn. Hiervoor wezen we al op de gestapelde mijnbouw. Daarnaast zal mijnbouw in Drenthe zoals het lijkt niet zoals in Groningen op korte termijn stoppen. Voor onze gemeenten in het noorden betekent dit dat er nog sprake is van winning uit kleine velden waarvan de effecten ook in deze gemeenten merkbaar zijn. Nog specifieker is de gasopslag Norg met zijn eigen vraagstukken en een mogelijk verzoek om een nieuwe winning. Voor deze zaken is er alleen toekomstperspectief wanneer invulling wordt gegeven aan de schuld uit het verleden.

Toekomstperspectief

Compensatie van het betreffende gebied zal een structurele bijdrage moeten leveren aan het perspectief van de inwoners. Deze omvat verbeteringen aan de kwaliteit van de leefomgeving,

stimulering van de aantrekkelijkheid van het gebied en borging van een duurzaam economisch toekomstperspectief voor de regio. Binnen de Noord-Drentse gemeenten doen zich verschillen in sociaal-maatschappelijke positie voor. In sommige delen hebben inwoners een onderwijsachterstand, hebben ze minder te besteden en is de sociale samenhang in hun gemeenschappen kwetsbaar.

Over de breedte geldt dat er sprake is van een toekomstige bevolkingskrimp, en van een bovengemiddelde vergrijzing en ontgroening. Het gaat veelal om kleine kernen die zijn verdeeld over een relatief uitgestrekt gebied. Dit betekent dat lokaal voorzieningen onder druk staan. Sluiting van winkels, horeca, sportvoorzieningen en scholen betekent een klap voor de betreffende gemeenschappen, waarvan het moeilijk herstellen is. Door de aardbevingen zijn deze effecten juist in deze gebieden versterkt. Dergelijke ontwikkelingen hebben direct invloed op de sociale cohesie en op de aantrekkelijkheid van het gebied in termen van wonen, verblijven en recreëren. In deze brief schetsen we langs de lijnen van drie clusters de hoofdlijnen waarop extra investeringen nodig zijn.

Wellicht ten overvloede willen we hierbij nog opmerken dat Noord-Drenthe geen onderdeel uitmaakt van het Nationaal Programma Groningen en er derhalve ook geen eerdere middelen beschikbaar zijn gekomen.

Drie clusters met impulsen

De aandachtsgebieden waar structurele investeringen het meest nodig zijn en zullen renderen, vallen in drie clusters te verdelen:

1. Herstel van een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving: een fysieke impuls

Veel inwoners van het effectgebied hebben schade aan hun huizen. Huizen zijn minder waard geworden, zowel direct naar aanleiding van aardbevingen en/of bodembeweging, als indirect als gevolg van het minder aantrekkelijk worden van het gebied. Een fysieke impuls moet erop gericht zijn deze schade in brede zin te compenseren, op het niveau van de huishoudens. Daarnaast krijgen woningeigenaren in het effectgebied middelen voor het aardgasvrij en aardbevingsbestendig maken van hun huizen en middelen voor verduurzaming. Verder krijgen zij een budget voor verbeteringen aan hun huis, om het woongenot en de aantrekkelijkheid van het huis te optimaliseren.

2. Trots op een leefbare gemeenschap: sociaal-maatschappelijke impuls

In het woord samenleving zit 'samen'. Samen verbinding voelen geeft veerkracht, ook wanneer het tegenzit. Een sociaal-maatschappelijke impuls kan in de getroffen gebieden helpen om de samenhang te vergroten. Dat willen we doen door dorpsfondsen, waardoor verbindende activiteiten kunnen worden georganiseerd en het verenigingsleven kan worden ondersteund. Dat doen we ook in de vorm van investeringen in dorpshuizen of cultuur- en sportfaciliteiten, waarbij aandacht is voor het toekomstbestendig bouwen van deze publieke gebouwen. Verder willen we de financiële stress verlichten waar het kan en investeren in de mentale gezondheid van inwoners. Ook het welbevinden van kinderen in de gebieden is negatief beïnvloed door de aardbevingen: met het oog daarop investeren we in onderwijs, kinderopvang en maatschappelijke ondersteuning.

3. Borging van een duurzaam toekomstperspectief: een economische impuls

Investerings moeten vooral structurele impact hebben. Een economische impuls is gericht op een aantrekkelijk gebied in de toekomst, om te wonen, verblijven en recreëren. Vandaar dat het nodig is dat we investeren in een aantal projecten die de landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit duurzaam versterken. Het gaat dan om investeringen in de regionale infrastructuur, en bijvoorbeeld in voorzieningen als wandel- en fietspaden en het ontwikkelen van markante plaatsen of gebouwen. Bovenregionale voorzieningen, zoals het openbaar vervoer staan eveneens onder druk. In de diverse dorpen zijn buslijnen al komen te vervallen. We willen daarnaast de toegankelijkheid en ontsluiting van bepaalde gebieden versterken. Hierbij laten we ons inspireren door en maken we verbinding met regionale initiatieven als het Deltaplan voor het Noorden en Drenthe 4.0.

Bij de bovenstaande drie clusters zal de focus vanzelfsprekend liggen op de gebieden en de inwoners die zijn getroffen door het aardbevingsleed. De investeringen moeten daar renderen, waar het nadeel aan de orde is. Die investeringen zijn enerzijds publiek van aard, en hebben anderzijds de vorm van ondersteuning van huishoudens.

De weg naar concretisering

Gelet op de korte tijdspanne tussen uw bezoek en deze brief is het logisch dat er nog geen plan ligt dat tot in de puntjes is uitgewerkt. Het zou ook niet passend zijn om een gedetailleerde invulling te geven, terwijl gemeenteraden, inwoners en colleges nog niet intensief betrokken zijn geweest. Wij willen de uitgewerkte gebiedsplannen in nauwe co-creatie met de inwoners van onze gemeenten vormgeven.

In deze brief leest u wel de contouren van onze inzet. Gelet op de complexiteit van de ondergrondse situatie, de geleden schade en de kwetsbare uitgangspositie van delen van het gebied zal het moeten gaan om een substantiële impuls. Wij herkennen ons vanuit Noord-Drenthe in grote lijnen in de compensatievraag van per saldo zo'n 50.000 euro per inwoner die Groningen afgelopen week heeft gesteld. Zoals aangegeven moet dit echter nog nader worden geconcretiseerd. Voor ons en onze inwoners is het belangrijk dat bij het samenstellen van een pakket voor de toekomst onze drie Noord-Drentse gemeenten gelijk op moeten lopen met de Groningse gemeenten.

Startbudget voor opstellen gebiedsplannen

Sommige investeringen zijn op korte termijn al aan de orde, terwijl andere onderdelen een veel langere periode zullen beslaan. Het gaat erom een structurele impuls aan de getroffen gebieden te geven, die de ontstane ereschuld compenseert. De komende tijd willen we met u in gesprek over een tijdlijn om te komen tot een concretisering van gebiedsplannen voor onze gemeenten. Voor een zorgvuldig en deugdelijk ontwikkelproces ontbreken ons op dit moment de middelen. De gemeenten Noordenveld, Aa en Hunze en Tynaarlo doen daarvoor een beroep op u om een bedrag van € 1 miljoen beschikbaar te stellen voor dit ontwikkelproces. Graag ontvangen we hiervoor op korte termijn een toezegging zodat we snel van start kunnen gaan.

De parlementaire enquête heeft schrijnend duidelijk gemaakt dat er een niet te rechtvaardigen disbalans is ontstaan tussen nationale lusten en regionale lasten. Nationale winst is ten koste gegaan van veiligheid en leefomstandigheden van onze inwoners. Dat vraagt om meer dan reparatie. Er is iets goed te maken. Daarover moeten we het gesprek gaan voeren en de daad bij het woord voegen.

Een afschrift van deze brief hebben wij verstuurd naar de Eerste Kamer, de Tweede Kamer, de gemeenteraden van Noordenveld, Aa en Hunze en Tynaarlo en Provinciale Staten van Drenthe.

Met vriendelijke groet,

Het college van de gemeente Aa en Hunze,

de heer R.L.H. Schoonderbeek
secretaris

de heer A.W. Hiemstra
burgemeester

Het college van de gemeente Tynaarlo

de heer P. Koekoek
secretaris

de heer drs. M.J.F.J. Thijsen
burgemeester

Het college van de gemeente Noordenveld,

de heer A.D. Hamstra
locosecretaris

de heer K. Smid
burgemeester

Het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe,

W.F. Brenkman MSc,
provinciesecretaris

mevrouw drs. J. Klijnsma,
commissaris van de Koning
in de provincie Drenthe

gemeente Tynaarlo

GEMEENTE NOORDENVELD
↑

provincie Drenthe

gemeente
Aa en Hunze

